

Prepositionerna **s tillsammans med** och **z från, ur** får alltid en flyktig vokal om det efterföljande ordet börjar på /s/ eller /z/, liksom när det börjar på /š/ eller /ž/ följt av en konsonant och dessutom nästan alltid om det efterföljande ordet börjar på /š/ eller /ž/ följt av en vokal.

sę sestrou	<i>med systemen</i>
men som regel:	
s ženou	<i>med frun</i>
Dessutom alltid:	
s sebow [sɛbɔw]	<i>med sig</i>

Som regel får även prepositionerna **k mot** och **v i** en flyktig vokal så snart det efterföljande ordet börjar på /s/, /š/, /z/ eller /ž/ + konsonant

vę škole	<i>i skolan</i>
kę slovu	<i>till ordet</i>

Samtliga fyra icke stavelsebildande prepositioner får normalt en flyktig vokal framför substantiv vars stam likaså endast innehåller en stavelse med flyktig vokal.

vę hře (stam /hʋr/)	<i>i spelet</i>
sę psem (stam /pʋs/)	<i>med hunden</i>
kę lvu (stam /lʋv/)	<i>mot lejonet</i>

Andra i anljud mycket ovanliga konsonantkombinationer framkallar ofta vokalisering och anljud med mer än två konsonanter framkallar alltid vokalisering av de asyllabiska prepositionerna.

zę hřbitova	<i>från kyrkogården</i>
--------------------	-------------------------

I en rad andra fall är flyktig vokal efter preposition lexikaliskt betingad.

Framför allt framkallar samtliga oblika former av det personliga pronomenet **já jag** alltid flyktig vokal vid samtliga primära prepositioner som slutar på konsonant.

bezę mě, nađę mě, ođę mě, pođę mě,	<i>utan mig, ovanför mig, från mig, under mig, framför mig, genom mig, från en plats under mig, från en plats framför mig, med mig, från en plats ovanför mig</i>
předę mě, přesę mě [přɛzɛmnɛ], zpođę mě, zpředę mě, zę mě, znadę mě	<i>till mig, i mig</i>
kę mně, vę mně	<i>över mig, under mig, framför mig, med mig</i>
nađę mnou, pođę mnou, przedę mnou, sę mnou	

Vidare framkallar vissa ord flyktig vokal vid en eller ett par prepositioner, t.ex.

vę dne	<i>om dagen</i>
vę Lvově, zę Lvova	<i>i Lwów, från Lwów</i>
vę městě / v městě	<i>i staden</i>

Dessutom förekommer flyktig vokal i följande fraseologiserade uttryck.

především	<i>framför allt</i>
------------------	---------------------

Plural

Nominativ plural

De regelbundna ändelserna är

	mv	mt	f	n
hård stam	+/i/ ~ -/ové/ (~ /é/)		-/i/	-/a/
mjuk stam			-y	-a
	-i ~ -ové (~ -é)		-/e/	
			-e ~ -ě	

Varelsbetecknande substantiv har som regel ändelsen -/i/.

lékaři	lékař	<i>läkare</i>
psi	pes	<i>hund</i>

Därutöver förekommer vid vissa personbetecknande maskulina substantiv ändelsen **-ové**.⁷

- vissa kortare substantiv som betecknar släktskap:

otcové	otče	<i>far</i>
strýcové	strýc	<i>morbror, farbror</i>
synové	syn	<i>son</i>

- vissa substantiv som betecknar yrke, i synnerhet med stam på bakre konsonant:

geologové	geolog	<i>geolog</i>
kritikové	kritik	<i>kritiker</i>

- vissa kortare substantiv som betecknar nationalitet:

Dánové	Dán	<i>dansk</i>
Finové	Fin	<i>finne</i>
Irové	Ir	<i>irländare</i>
Italové	Ital	<i>italienare</i>
Norové	Nor	<i>norrman</i>
Švédové	Švéd	<i>svensk</i>

Vidare har vissa varelsbetecknande maskulina substantiv den relativt ovanliga ändelsen -/é/.⁸ Den förekommer framför allt vid ord som slutar på **-an**, **-tel** liksom vid ett mindre antal andra ord.

Angličané	Angličan	<i>engelsman</i>
občané	občan	<i>medborgare</i>
obyvatelé	obyvatel	<i>invånare</i>
spisovatelé	spisovatel	<i>författare</i>
učitelé	učitel	<i>lärare</i>

samt:

andělé	anděl	<i>ängel</i>
sousedé	soused	<i>granne</i>
Židé	Žid	<i>jude</i>

⁷ Ändelsen **-ové** används i det vardagliga talspråket långt flitigare än den skriftspåkliga normen påbjuder, t.ex. vid ord som betecknar djur och slutar på bakre konsonant.

⁸ I vardagligt talspråk är det dock vanligt att den normala ändelsen +/i/ används i stället för -/é/ vid nästan alla ord utom de på **-tel**, t.ex. ☹☹ **Angličani**, **občani**, **sousedi**, **Židi**.

Produktiva paradigm

a~á-stammar

infinitiv	dělat <i>göra</i>	pres 1 sg	dělám
		2 sg	děláš
l-part m sg	dělal	3 sg	dělá
f sg	dělala	1 pl	děláme
		2 pl	děláte
pret ger m sg	-dělav	3 pl	dělají
f/n sg	-dělavši	imp 2 sg	dělej
pret part kort	dělán	1 pl	dělejme
		2 pl	dělejte
pret part lång	dělaný	pres ger m sg	dělaje
verb subst	dělání	f/n sg	dělají
verb adj	dělací	pres part	dělající

Enstaviga infinitiver får vokalförlängning, t.ex. **dát** *ge*, **znát** *känna*.

Verbet **nechat** *lämna, låta, låta vara* har i imperativ dubbelformerna **nech** ~ **nechej**

i~í-stammar

infinitiv	prosít <i>be</i>	pres 1 sg	prosím
		2 sg	prosíš
l-part m sg	prosil	3 sg	prosí
f sg	prosila	1 pl	prosíme
		2 pl	prosíte
pret ger m sg	-proshiv	3 pl	prosí
f/n sg	-proshivši	imp 2 sg	pros
pret part kort	prošen	1 pl	prosme
		2 pl	proste
pret part lång	prošený	pres ger m sg	prose
verb subst	prošení	f/n sg	prosic
verb adj	prosicí	pres part	prosicí

Verb med enstavig stam får förlängd vokal i infinitiv, t.ex. **mstít** *se hämnas*, **snít** *drömma*.

Då datum föregås av preposition styrs både ordningstal och månad av prepositionen.

před druhým červnem. *före andra juni*, **Byl tady do pátého června.** *Han var här till den femte juni.* **Byl tady po pátém červnu.** *Han var här efter den femte juni.*

Veckodagar

På/i + veckodag uttrycks på tjeckiska med **v** + A av veckodagens namn.

pondělí	<i>måndag</i>	v pondělí	<i>på måndag, i måndags</i>
úterý	<i>tisdag</i>	v úterý	
středa	<i>onsdag</i>	vě středu	
čtvrtek	<i>torsdag</i>	vě čtvrtek	
pátek	<i>fredag</i>	v pátek	
sobota	<i>lördag</i>	v sobotu	
neděle	<i>söndag</i>	v neděli	

Klockslag

Framför klockslag som svarar på frågan *när?* används prepositionen **v i** + A. (jfr. engelskans *at*.)

V kolik hodin přijdeš? *Hur dags kommer du? (At what time...)* **Přijdu v osm (hodin).** *Jag kommer klockan åtta. (... at eight (o'clock))* **Přijdu ve čtvrt na devět.** *Jag kommer kvart över åtta. (... at a quarter ...)*

I de fall då klockslaget i sig börjar med prepositionen **za om** tillsättes inget ytterligare **v** för att skapa ett tidsadverbial.

Přijdu za deset osm. *Jag kommer tio i åtta.*

I de fall då sådant tidsadverbial föregås av ytterligare preciserande preposition, t. ex. **do till, po efter, před före** uttrycks det hela klockslaget oftast

- med grundtal då prepositionen styr A;
do čtyř ~ **do čtvrté till klockan fyra**
- med grundtal eller ordningstal då prepositionen styr G;
po čtvrté efter klockan fyra, před čtvrtou före klockan fyra
- med ordningstal då prepositionen styr LDI.

Klockan ett uttrycks dock alltid med grundtal.

do jedné till klockan ett, po jedné efter klockan ett, před jednou före klockan ett

Tidslängd

Temporal adverbial som betecknar hur länge en handling pågår eller pågått utgörs ofta av nominalfraser. En sådan nominalfras står då i ackusativ.

On tady bude hodinu. *Han kommer att vara här i en timme.* **Čeká už dva roky.** *Han har redan väntat i två år.*